

<https://doi.org/10.15407/econlaw.2023.03.053>

УДК 346.1:338.23

Р.Б. БЕДРІЙ, канд. юрид. наук, доцент, доцент кафедри конституційного права
Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, Україна

 orcid.org/0000-0001-8967-5407

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДБУДОВИ ТА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ МІСТ У КОНТЕКСТІ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Ключові слова: російська збройна агресія, організаційно-правове забезпечення, урбанізація, міська територіальна громада, комунальний сектор економіки, програма комплексного відновлення, програма місцевого економічного розвитку.

Визначено особливості організаційно-правового забезпечення відбудови та економічного розвитку міст у контексті повоєнного відновлення України. Наголошено, що збройна агресія російської федерації в Україні, розпочата 24.02.2022, призвела до таких масштабних руйнувань та людських жертв, яких у Європі не було з часів Другої світової війни. Обґрунтовано, що Україна — урбанізована країна, оскільки більшість її населення проживає у містах, які являють собою особливий феномен людської цивілізації, концентруючи основні людські, економічні та інші ресурси. Тому від ефективного організаційно-правового забезпечення відбудови та відновлення економіки наших міст залежить сталий економічний розвиток країни загалом. Визначено нормативно-правові акти, що стосуються порядку відбудови пошкоджених унаслідок збройної агресії житлових будинків та інфраструктури, а також організаційно-правові інструменти забезпечення економічного розвитку міст в умовах війни та повоєнного відновлення. Акцентовано увагу на важливості розроблення у міській територіальній громаді Програми місцевого економічного розвитку, що містила б перелік конкретних проєктів на середньострокову перспективу.

Постановка проблеми. 24 лютого 2022 р. російська федерація розпочала повномасштабну збройну агресію проти України. Брутальне, нічим не спровоковане вторгнення та порушення української територіальної цілісності було одразу засуджене Генеральною Асамблеєю ООН. Однак повномасштабна війна триває уже рік і п'ять місяців, масштаби руйнувань і людських жертв досягли розмірів, яких у Європі не було з часів Другої світової. Реалії воєнного часу вплинули на усі сфери життя українського суспільства. Попри те, уже зараз потрібно думати про відбудову нашої країни після війни.

Цитування: Бердій Р.Б. Організаційно-правове забезпечення відбудови та економічного розвитку міст у контексті повоєнного відновлення України. *Економіка та право.* 2023. № 3. С. 53—60. <https://doi.org/10.15407/econlaw.2023.03.053>

Сьогодні перемога України стає все більш реалістичною, тому зростає необхідність наукового аналізу шляхів відновлення держави після закінчення воєнних дій, а також дослідження організаційно-правових, економічних та інших механізмів, реалізація яких допоможе досягти цієї мети. Важливим у цьому процесі є організаційно-правове забезпечення відбудови та відновлення економіки зруйнованих українських міст, оскільки більшість населення нашої країни проживає саме там.

Водночас під відновленням України та її міст розуміється всеосяжна трансформація, суть якої полягає не стільки у відбудові країни до передвоєнного стану, скільки у її глибокій модернізації. Йдеться про реформування таких ключових елементів економіки та суспільства загалом як інфраструктура, технології, бізнес-середовище, інституції, освіта, охорона здоров'я тощо, що сприятиме остаточному відходу України від пострадянського минулого та перетворенню її на повноцінну демократію із сучасною економікою та потужним оборонним сектором.

Також на сучасному етапі муніципальної реформи в Україні важливим завданням держави є зміцнення місцевого самоврядування та наповнення його реальним змістом, насамперед міського самоврядування. Адже саме міста є це особливий феномен людської цивілізації, де концентруються основні людські, економічні та інші ресурси.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичні та прикладні аспекти функціонування місцевого самоврядування та його суб'єктів, включно з дослідженнями проблем організаційно-правового забезпечення економічного розвитку міст, висвітлено у працях вітчизняних вчених, серед яких М.О. Баймуратов, О.В. Батанов, О.М. Бориславська, Н.В. Бочарова, П.Ф. Гураль, Р.А. Джабраїлов, Н.В. Камінська, В.М. Кампо, В.В. Кравченко, П.М. Любченко, В.К. Мамутов, Н.В. Мішина, В.В. Моргун, В.Ф. Погорілко, С.А. Потапенко, М.О. Пухтинський, Т.А. Сахно, С. Г. Серьогіна, В.О. Серьогін, В.А. Стрільчук, Ю.М. Тодика, В.А. Устименко, В.Л. Федоренко, В.М. Шкабаро та ін.

Метою статті є аналіз особливостей організаційно-правового забезпечення відбудови та економічного розвитку міст у контексті повоєнного відновлення України.

Результати дослідження. Повномасштабна війна, розв'язана росією, спричинила величезні економічні втрати в Україні. За оцінкою Київської школи економіки, станом на березень 2023 р. прямі збитки інфраструктури сягнули 143,8 млрд дол. США, до того ж більшість руйнувань припали на житловий сектор (понад 153,86 тис. будинків зруйновані чи пошкоджені). Збитки промисловості досягли 36,2 млрд дол. (більше 400 підприємств пошкоджено чи зруйновано), але непрямі збитки (неотримані доходи) — набагато вищі (понад 300 млрд дол.) [1].

Варто зазначити, що вплив воєнних дій на окремі галузі економіки та регіони України дуже різниться. Так, економіка на сході країни переважно знищена (одні з найбільших сталеливарних заводів були у м. Маріуполь), тоді як руйнування на заході України значно менші. Також різні збитки і за окремими галузями. Наприклад, російські ракети зруйнували всі основні нафтопереробні заводи, але ІТ-галузь залишилась майже неушкодженою. Як слушно зазначають фахівці, такий нерівномірний вплив підвищив розрив на ринку праці, який існував і у довоєнний період [2, с. 8].

Після завершення війни перед нашою державою постануть виклики відбудови зруйнованої інфраструктури та житлового фонду, а також поживлення економіки, яка не працювала належним чином і до початку повномасштабної війни, і навіть до російського вторгнення у Крим. Убачається, що центральну роль у цьому процесі відіграватиме відновлення міст країни, оскільки Україна — урбанізована країна, а приблизно 70 % її населення проживає у містах.

На думку Н.В. Бочарової, феномен урбанізації є одним із суттєвих наслідків глобалізації та науково-технічної революції у світі [3, с. 43]. Під урбанізацією, за визначенням Європейського агентства з охорони довкілля, розуміється «збільшення частки населення, яке проживає у містах, а відбувається вона внаслідок переїзду людей із сільської місцевості (*countryside*) до міської місцевості (*towns and cities*)» [4].

Процес глобальної урбанізації викликав демографічні зміни, пов'язані зі збільшенням населення у містах. У 2008 р. уперше в історії було зафіксовано проживання у містах більше половини населення світу. Очікується, що у 2030 р. ця кількість зросте майже до 5 млрд

людей [3, с. 44]. Однак міста мають унікальний потенціал для розширення можливостей людини, вирішення економічних, соціальних та екологічних проблем, які загострювалися в умовах глобалізації.

Як слушно зазначає В.А. Устименко, існує багато дефініцій поняття «місто», що не дивно, оскільки у науковій літературі місто — системне явище, яке відображає особливості функціонування міського господарства. Водночас учений пропонує своє визначення цього поняття, згідно з яким місто — соціально-економічна система, що інтегрує на визначеній території громаду (жителів міста) з її суспільно-корисною діяльністю, а також об'єкти виробничої та соціальної інфраструктури [5, с. 6].

У свою чергу, Р.А. Джабраїлов пропонує таке визначення поняття місцевого (міського) господарства — це врегульовані законом суспільні відносини, пов'язані із здійсненням територіальною громадою, безпосередньо або через органи місцевого самоврядування, діяльності із задоволення соціальних, економічних, культурних та інших потреб населення шляхом використання закріплених фінансових і матеріальних ресурсів та можливостей виробничо-господарського комплексу відповідної території [6, с. 128].

Досліджуючи конституційно-правовий статус міста в Україні, В.М. Шкабаро вказує на потребу розмежування поняття міста як адміністративно-територіальної одиниці та міста як населеного пункту. На думку авторки, різниця між ними полягає в тому, що в першому значенні місто — штучне утворення за актами центральної влади, а як населений пункт — «природньо» сформоване територіальне утворення, що лише визнається центральною владою [7, с. 22]. Відповідно місто як адміністративно-територіальна одиниця являє собою просторову основу для організації та діяльності місцевих органів державної влади й місцевого самоврядування, а як населений пункт місто — частина комплексно заселеної території України, що склалась унаслідок господарської та іншої суспільної діяльності, має сталий склад населення, власну назву й зареєстровано у передбаченому законодавством порядку.

У цій статті йдеться, власне, про відбудову та економічну модернізацію міст насамперед як населених пунктів, тобто частини території

України зі своїм комунальним господарством, населенням, традиціями тощо.

Варто наголосити, що складовою тактики російських окупантів в Україні є активні ракетні та артилерійські обстріли наших міст, що призводять до значних руйнувань житлового фонду, особливо у прифронтових населених пунктах. За даними на лютий 2023 р., було пошкоджено чи зруйновано понад 50 % житлового фонду. Найбільших руйнувань зазнали міста: Маріуполь, Харків, Северодонецьк, Чернігів, Рубіжне, Бахмут, Мар'їнка, Лисичанськ, Попасна, Ізюм, Волноваха. Так, за попередніми оцінками, у Северодонецьку пошкоджено 90 % житлового фонду, а у таких містах як Бахмут та Мар'їнка майже немає неушкоджених будівель [1]. Проте кількість пошкодженого житла та об'єктів інфраструктури зростає у зв'язку з продовженням активних бойових дій на територіях Луганської, Донецької, Харківської, Запорізької, Херсонської областей, а також на усій іншій території України через постійні ракетні обстріли.

Слід також враховувати, що на теперішній час у зв'язку із повномасштабною війною в Україні багато людей змушені були залишити свої домівки, змінивши місце проживання, що зумовлює потребу не лише у відбудові окремих будинків, а й у комплексній забудові нових населених пунктів і розробленні відповідної містобудівної документації.

У цьому контексті О.О. Квасніцька слушно зазначає, що під час планування нового будівництва замість зруйнованих об'єктів або їхньої реконструкції доцільно враховувати досвід відбудови у деяких повоєнних державах, який, на жаль, не завжди позитивний, а така відбудова часом недостатньо чітко скоординована владою, здійснюється з певними порушеннями та без достатньої підтримки з боку населення. Зокрема авторка наводить приклад м. Бейрут (Ліван), який засвідчує, що під час відбудови зруйнованого внаслідок воєнних дій центру міста владою фактично була здійснена його реконструкція під комерційні проекти. Водночас не відбулося відновлення духовної складової цієї території та повернення людей, які там проживали, що призвело до втрати ідентичності центральної частини міста і власності жителів [8, с. 67].

На думку С.А. Потапенка, запорукою успіху повоєнної відбудови України повинна стати

ефективна співпраця усіх учасників містобудівної діяльності, а саме — влади, архітекторів, забудовників, урбаністів, істориків, мешканців тощо, у результаті якої має бути розроблена регіональна та/або місцева програма комплексного відновлення. Також він наголошує, що основою зазначеної програми мають бути не застарілі генеральні плани і плани зонування, а перспективні стратегії як засади для рішень з необхідними конкретними діями, з прозорим порядком і джерелами фінансування, чіткою послідовністю відновлення та розвитку певних територій, що зазнали руйнувань унаслідок російського збройного вторгнення [9, с. 68].

У цьому контексті треба зазначити, що правовий механізм комплексного відновлення області і території територіальної громади (їхніх частин) шляхом розроблення відповідних програм передбачено Законом України від 14.05.2022 № 2254-IX «Про внесення змін до деяких Законів України щодо першочергових заходів реформування сфери містобудівної діяльності».

Крім того, з метою вирішення питань організації та виконання першочергових робіт з відновлення пошкоджених унаслідок збройної агресії будівель та споруд ще на початку війни було розроблено та ухвалено ряд підзаконних нормативно-правових актів, серед яких:

1. Порядок виконання невідкладних робіт щодо ліквідації наслідків збройної агресії РФ, пов'язаних із пошкодженням будівель та споруд (затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 19.04.2022 № 473).

2. Зміни до Порядку проведення обстеження прийнятих в експлуатацію об'єктів будівництва (постанова Кабінету Міністрів України від 05.04.2022 № 423).

3. Зміни до Порядку затвердження проєктів будівництва і проведення їх експертизи (постанова Кабінету Міністрів України від 19.04.2022 № 470).

4. Порядок виконання робіт з демонтажу об'єктів, пошкоджених або зруйнованих внаслідок надзвичайних ситуацій, воєнних дій або терористичних актів (затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 19.04.2022 № 474).

Так, відповідно до Порядку виконання невідкладних робіт щодо ліквідації наслідків

російської збройної агресії, пов'язаних із пошкодженням будівель та споруд, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19.04.2022 № 473, організацію та координацію виконання невідкладних робіт здійснюють виконавчі органи сільських, селищних, міських рад, а у разі їх відсутності — військові адміністрації.

Також особливості функціонування органів місцевого самоврядування та військових адміністрацій у режимі воєнного стану були визначені Законом України від 12.05.2022 № 2259-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану».

Проте, мусимо визнати, що багато проблемних питань традиційно виникає під час реалізації вітчизняного законодавства, тому державній та муніципальній владі у теперішніх особливих умовах воєнного часу потрібно прикладати максимум зусиль щодо належного втілення в життя зазначених та інших нормативно-правових актів у досліджуваній сфері.

Водночас варто звернути увагу на інший аспект цієї статті, що стосується організаційно-правового забезпечення економічного розвитку міст в Україні. Потрібно зазначити, що у спеціальній науковій літературі триває активна дискусія щодо характеру впливу (позитивного чи негативного) зростання міського населення (урбанізації) на економічне зростання країни. Очевидно, відносно України така дискусія не є особливо актуальною, оскільки наша держава уже урбанізована та має досить типовий розподіл міст за розміром. В Україні налічується більше 40 міст із населенням понад 100 тисяч осіб [2, с. 265].

Досліджуючи проблеми сталого розвитку у контексті глобалізації, В.А. Стрільчук вказує, що уже згадана подія 2008 р., коли вперше в історії міське населення перевищило чисельність сільського за світовими показниками, ознаменувала появу нового так званого «міського тисячоліття», і до 2050 р. очікується, що дві третини населення світу житиме саме у містах. Від також зазначає, що оскільки більш ніж половина людства живе у містах, а кількість міських жителів зростає майже на 73 млн щороку, вважається, що міські райони становитимуть 70 % світового валового внутрішнього продукту і у такий спосіб для багатьох сприя-

тимуть економічному зростанню та процвітанню [10, с. 210].

Отже, не викликає сумніву, що забезпечення ефективної відбудови та сталого економічного розвитку українських міст сприятиме успішному відновленню та покращенню стану економіки у загальнодержавному масштабі.

Згідно з документами Програми ООН з населених пунктів (ООН-Хабібат), під місцевим економічним розвитком розуміється процес співробітництва місцевої громади з усіма секторами, метою якого є стимулювання місцевої підприємницької ініціативи для забезпечення життєздатності та сталості місцевої економіки; це інструмент сприяння створенню нових робочих місць і покращенню якості життя для усіх, зокрема бідних та маргінальних верств населення.

Убачається, що економічний розвиток міста можна визначити як процес взаємодії органів міського самоврядування, бізнесових структур, інститутів громадянського суспільства та активних членів територіальної громади міста, спрямований на забезпечення ефективного функціонування комунального сектору економіки та підвищення рівня життя міських жителів.

Серед чинників впливу на місцевий економічний розвиток фахівці виокремлюють такі:

1) нормативно-правове забезпечення функціонування територіальних громад;

2) організаційне забезпечення діяльності територіальних громад, а саме: розробка стратегії розвитку громади, цілей та методів управління; організація структури управлінського апарату, його повноважень; налагодження комунікації з населенням щодо вирішення питань місцевого значення; співробітництво з іншими громадами; формування, раціональне використання, та пошук нових джерел залучення ресурсів громади;

3) економічне забезпечення функціонування територіальних громад, що включає ресурси громади: комунальне майно, місцевий бюджет, природні, земельні, трудові ресурси. [11, с. 65].

Очевидним є те, що у воєнних реаліях сьогодення місцевий економічний розвиток українських міст повинен стати для міських територіальних громад одним із ключових напрямів діяльності, а пріоритетами для органів місцевого самоврядування міст мають бути: по-перше, забезпечення максимальної ефек-

тивності управління ресурсним потенціалом міста (людським капіталом, фінансово-інвестиційними, земельними ресурсами тощо); по-друге, сприяння належному функціонуванню місцевого і релокованого (переміщеного) бізнесу (переважно на заході держави), створення робочих місць; по-третє, формування сприятливих передумов для зростання надходжень до місцевих бюджетів. Отже, треба наголосити на важливості розроблення у міській територіальній громаді Програми місцевого економічного розвитку, що містили б перелік конкретних проєктів на середньострокову перспективу.

У процесі розробки Програми має відбуватися аналіз та вибір інструментів місцевого економічного розвитку міської територіальної громади, практична реалізація яких обумовить ефективне функціонування місцевої економіки. Підбір інструментів місцевого економічного розвитку міста слід здійснювати з огляду на їх ефективність в умовах воєнного та повоєнного періодів. До антикризових інструментів місцевого економічного розвитку, які можуть стимулювати розвиток економіки у територіальних громадах (переважно на заході країни) в умовах війни та повоєнного відновлення фахівці, зокрема, відносять: фінансовий лізинг, аутсорсинг, індустриальні парки, агенції місцевого економічного розвитку, центри залучення інвестицій, бізнес-інкубатори, кооперативи, кластери, соціальне підприємство тощо [12, с. 9].

Потрібно враховувати, що міста на заході України, як вказано вище, не зазнали значних руйнувань і є економічно наближеними до Західної Європи. Інфраструктура ж міст на сході держави, таких як Донецьк, Маріуполь, Харків, дуже пошкоджена. Безперечно, ці міста повинні відновитися, але водночас варто наголосити, що в Україні сьогодні має відбуватися структурна трансформація у зазначених містах — від важкої промисловості, з низькою конкурентоздатністю її підприємств на світових ринках, до сфери послуг із втратою російських ринків. Тобто східні міста мають трансформуватися, щоб бути привабливішими для людей, створивши якісні громадські послуги.

Потреба такої трансформації міст підтверджується положеннями Європейської хартії захисту прав людей у містах, схваленої представниками понад 180 країн світу. Так, ст. 1

Хартії стверджує, що місто являє собою колективний простір, який належить усім, хто у ньому проживає, а його жителі мають право на умови, які забезпечують власний політичний, соціальний та екологічний розвиток, водночас із урахуванням принципу солідарності. Муніципальна влада усіма доступними способами повинна заохочувати повагу до гідності, а також сприяти підвищенню якості життя мешканців міст.

Убачається, що вищевказані міжнародно-правові приписи мають знайти формальне вираження як у програмних документах муніципально-правового змісту (Муніципальних стратегіях сталого соціально-економічного розвитку), так і в поточному вітчизняному муніципальному законодавстві. До того ж слід зазначити, що для ефективного напрацювання плану заходів з повоєнного відновлення та розвитку України згідно з Указом Президента України від 21.04.2022 № 266/2022 при Офісі Президента утворено консультативно-дорадчий орган — Національну раду з відновлення України від наслідків війни. Завданнями Національної ради є розгляд пропозицій державних органів, органів місцевого самоврядування, представників інститутів громадянського суспільства, а також міжнародних організацій, що стосуються відновлення України від наслідків війни та її участь у розробці відповідних проектів нормативно-правових актів.

Однак, попри потребу ефективного організаційно-правового забезпечення відбудови країни та місцевого економічного розвитку в Україні власними силами, очевидно є необхідність допомоги нашій державі у вирішенні проблем відновлення місцевої економіки та зруйнованої інфраструктури з боку іноземних партнерів.

Також слід нагадати, що 21—22 червня 2023 р. у Лондоні відбулася міжнародна Конференція з питань відновлення України (*URC* — 23), організована Великою Британією та Україною, яка стала продовженням циклу щорічних заходів, останній з яких відбувався 4—5 липня 2022 р. у м. Лугано (Швейцарія).

Конференція у Лондоні, відповідно до ініціатив, представлених Україною, була зосереджена переважно на мобілізації міжнародної підтримки у напрямі надання екстреної допомоги для невідкладних потреб, а також фінансування участі приватного сектору у відновленні нашої держави. Увага в обговоренні фокусувалася зокрема на пошуку шляхів забезпечення провідної ролі приватного сектору у таких пріоритетних сферах відбудови, як: розвиток людського капіталу, енергетика, критична та соціальна інфраструктура, гуманітарне розмінування, економічне відновлення та регіональний розвиток тощо.

Водночас *URC* 2023 об'єднала лідерів, міністрів та представників 59 держав, 32 міжнародних організацій, більше 500 компаній та 130 організацій громадянського суспільства, врахувавши важливу роль останнього у післявоєнній відбудові України.

Висновки. Сьогодні дуже важливими та непростими завданнями державної і місцевої влади в Україні є відбудова зруйнованого житла, промислової та іншої інфраструктури, а також ефективного забезпечення місцевого економічного розвитку на шляху подолання наслідків російської збройної агресії. Головну роль у цьому процесі відіграватиме організаційно-правове забезпечення відновлення міст, оскільки Україна є урбанізованою країною, а більша частина її населення проживає у містах. Як засвідчує історія, міста усіх часів та різних країн були локомотивами економічного прогресу, тому відродження українських міст сприятиме сталому розвитку економіки держави загалом.

Отже, повоєнне відновлення України буде серйозним викликом не лише для нашої країни, але й для світу. Руйнування величезні, тож очевидним є те, що Україна не зможе самостійно вирішити проблему відбудови своїх міст та модернізації економіки. Цей складний і багатогранний процес вимагатиме значної координації між урядами, міжнародними і неурядовими організаціями, приватним бізнесом та іншими зацікавленими сторонами.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Звіт про прямі збитки інфраструктури від руйнувань внаслідок військової агресії росії проти України станом на 24.02.2023. Київ: Київська школа економіки, 2023. 50 с. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2023/03/UKR_Feb23_FINAL_Damages-Report-1.pdf (дата звернення: 24.07.2023).
2. Відбудова України: принципи та політика. За ред. Ю. Городніченка, І. Сологуб, Б.В. ді Мауро. 2022. 508 с. URL: https://cepr.org/system/files/2022-12/reconstruction%20book_Ukrainian_0.pdf (дата звернення: 24.07.2023).
3. Бочарова Н.В. Урбанізація і права людини: аналіз сучасних тенденцій. *Децентралізація публічної влади в Україні: здобутки, проблеми та перспективи: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції* (12 травня 2023 р., м. Львів). За наук. ред. проф. О.В. Батанова, доц. Р.Б. Бедрія. Київ; Львів; Щецин: ЛНУ імені Івана Франка, 2023. 208 с. С. 43—53.
4. Urbanisation. Term. European Environment Agency (EEA). URL: <https://www.eea.europa.eu/help/glossary/eea-glossary/urbanisation> (дата звернення: 24.07.2023).
5. Устименко В.А. Городская собственность и городское хозяйство: монографія. НАН України. Ін-т економіко-правових досліджень. Донецьк. Юго-Восток, 2006. 352 с.
6. Джабраїлов Р.А. Правове забезпечення ефективного використання об'єктів комунальної власності: дисс. ... канд. юрид. наук: 12.00.04. НАН України. Ін-т економіко-правових досліджень. Донецьк, 2005. 180 с.
7. Шкабаро В.М. Конституційно-правовий статус міста в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. НАН України, Інститут держави і права ім. В.М. Корецького. Київ, 2004. 243 с.
8. Квасніцька О.О. Правове регулювання просторового розвитку та забудови територій в Україні: сучасні виклики в умовах війни та післявоєнної відбудови. *Економіка та право*. 2022. № 3. С. 60—71. <https://doi.org/10.15407/econlaw.2022.03.060>
9. Потапенко С.А. Правове регулювання планування нових населених пунктів на території України у повоєнний період. *Економіка та право*. 2023. № 1. С. 62—70. URL: <https://doi.org/10.15407/econlaw.2023.01.062>
10. Стрільчук В.А. Особливості розвитку муніципальних прав особистості під впливом процесів глобалізації та міждержавної інтеграції. *Децентралізація публічної влади в Україні у контексті зарубіжного досвіду та євроінтеграційних процесів: колективна монографія*. За наук. ред. проф. О.В. Батанова, доц. Р.Б. Бедрія; передмова академіка НАН України Ю.С. Шемшученка. Львів: СПОЛОМ, 2021. 388 с. С. 200—215.
11. Сахно Т.А. Економічні засади формування територіальних громад у розвитку регіону. дис. ... д-ра філософії: 05 «Соціальні та поведінкові науки». Черкаський державний технологічний університет. Черкаси, 2023. 272 с.
12. Сторонянська І., Патицька Х., Дуб А. Місцевий економічний розвиток у територіальних громадах: антикризові інструменти у воєнний і післявоєнний період: посібник для органів місцевого самоврядування. Львів, 2022. 71 с. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/838/LED.pdf> (дата звернення: 24.07.2023).

Надійшла 25.07.2023

REFERENCES

1. Zvit pro priami zbytky infrastruktury vid ruynuvan vnaslidok viiskovoi ahresii rosii proty Ukrainy stanom na 24.02.2023. Kyiv: Kyivska shkola ekonomiky, 2023. 50 p. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2023/03/UKR_Feb23_FINAL_Damages-Report-1.pdf [in Ukrainian].
2. Vidbudova Ukrainy: pryntsyry ta polityka. Za red. Yu. Horodnichenka, I. Solohub, B.V. di Mauro. 2022. 508 p. URL: https://cepr.org/system/files/2022-12/reconstruction%20book_Ukrainian_0.pdf [in Ukrainian].
3. Bocharova N.V. Urbanizatsiia i prava liudyny: analiz suchasnykh tendentsii. Detsentralizatsiia publichnoi vlady v Ukraini: zdobutky, problemy ta perspektyvy: materialy V Mizhnarodnoi nauково-praktychnoi konferentsii (12 travnia 2023 r., m. Lviv). Za nauk. red. prof. O.V. Batanova, dots. R.B. Bedriia. Kyiv; Lviv; Shchetsyn: LNU imeni Ivana Franka, 2023. 208 p. P. 43-53 [in Ukrainian].
4. Urbanisation. Term. European Environment Agency (EEA). URL: <https://www.eea.europa.eu/help/glossary/eea-glossary/urbanisation>
5. Ustyimenko V.A. Gorodskaja sobstvennost i gorodskoe hozhajstvo: monografija. NAN Ukrainy. In-t jekonomiko-pravovyh issledovanij. Doneck. ugo-Vostok, 2006. 352 p. [in Russian].
6. Dzhabrailov R.A. Pravovoe obespechenie jeffektivnogo ispol'zovanija ob'ektov kommunal'noj sobstvennosti: diss. ... kand. jurid. nauk: 12.00.04. NAN Ukrainy. In-t jekonomiko-pravovyh issledovanij. Doneck, 2005. 180 p. [in Russian].
7. Shkabaro V.M. Konstytutsiino-pravovi status mista v Ukraini: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.02. NAN Ukrainy, Instytut derzhavy i prava im. V.M. Koretskoho. Kyiv, 2004. 243 p. [in Ukrainian].
8. Kvasnitska O.O. Pravove rehuliuвання просторового rozvytku ta zabudovy terytorii v Ukraini: suchasni vyklyky v umovakh viiny ta pislivoiennoi vidbudovy. *Ekonomika ta pravo*. 2022. No. 3. P. 60-71. <https://doi.org/10.15407/econlaw.2022.03.060> [in Ukrainian].

9. Potapenko S.A. Pravove rehuliuвання planuvannya novykh naselenykh punktiv na terytorii Ukrainy u povoiennyi period. *Ekonomika ta pravo*. 2023. No. 1. P. 62-70. URL: <https://doi.org/10.15407/econlaw.2023.01.062> [in Ukrainian].
10. Strilchuk V.A. Osoblyvosti rozvytku munitsypalnykh prav osobystosti pid vplyvom protsesiv hlobalizatsii ta mizhderzhavnoi intehratsii. *Detsentralizatsiia publichnoi vlady v Ukraini u konteksti zarubizhnoho dosvidu ta yevrointehratsiinykh protsesiv: kolektyvna monohrafiia*. Za nauk. red. prof. O.V. Batanova, dots. R.B. Bedriia; peredmovna akademika NAN Ukrainy Yu.S. Shemshuchenka. Lviv: SPOLOM, 2021. 388 p. P. 200-215 [in Ukrainian].
11. Sakhno T.A. Ekonomichni zasady formuvannya terytorialnykh hromad u rozvytku rehionu. dys. ... d-ra filosofii: 05 "Sotsialni ta povedinkovi nauky". Cherkaskyi derzhavnyi tekhnolohichnyi universytet. Cherkasy, 2023. 272 p. [in Ukrainian].
12. Storonianska I., Patytska Kh., Dub A. Mistsevyi ekonomichni rozvytok u terytorialnykh hromadakh: antykryzovi instrumenty u voiennyi i pisliavoiennyi period: posibnyk dlia orhaniv mistsevoho samovriaduvannia. Lviv, 2022. 71 p. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/838/LED.pdf> [in Ukrainian].

Received 25.07.2023

R.B. Bedriy

Ivan Franko National University of Lviv, Lviv, Ukraine

orcid.org/0000-0001-8967-5407

ORGANIZATIONAL AND LEGAL SUPPORT OF THE RECOVERY AND ECONOMIC DEVELOPMENT OF CITIES IN THE CONTEXT OF THE POST-WAR RECONSTRUCTION OF UKRAINE

The article reveals the peculiarities of the organizational and legal support of the recovery and economic development of cities in the context of the post-war reconstruction of Ukraine. It is emphasized that the armed aggression of the Russian Federation in Ukraine, which began on February 22, 2022, led to such large-scale destruction and human casualties, which have not been seen in Europe since the Second World War. At the same time, it is indicated that the restoration of Ukraine and its cities is a comprehensive transformation, the essence of which is not so much the reconstruction of the country to its pre-war condition but its deep modernization. It includes reforming vital elements of the economy and society, such as infrastructure, technology, business – environment, institutions, education, health care and others. It is substantiated that Ukraine is an urbanized country since most of its population lives in cities, representing a particular phenomenon of human civilization, concentrating the primary human, economic and other resources. Therefore, the stable economic development of the country as a whole depends on practical organizational and legal support for the reconstruction and restoration of the economy of our cities. Normative and legal acts related to the procedure for reconstruction of residential buildings and infrastructure damaged due to armed aggression, as well as organizational and legal instruments for ensuring the economic development of cities under conditions of war and post-war reconstruction, are determined. Attention is focused on the importance of developing a Local Economic Development Program in the urban territorial community, including a list of specific projects for the medium term. The need for assistance to our state in solving the problems of restoring the local economy and destroyed infrastructure from foreign partners is elucidated.

Keywords: Russian armed aggression, organizational and legal support, urbanization, urban territorial community, communal sector of the economy, comprehensive recovery program, local economic development program.